

Hoboj

Hoboj (ten hoboje, řidčeji ta hoboje) je dřevěný dvouplátkový dechový nástroj v ladění C. Tento nástroj představuje významný český hobojská Jan Kolář, který jako sólo hobojská působí v ČNSO (Český národní symfonický orchestr), je člen skupin Framus Five Michala Prokopa a Kukulín Jana Hrubého. Je také autorem a aranžérem filmové a mnohožánrové hudby.

TEXT: JAN KOLÁŘ

Na rozdíl od jednoplátkových nástrojů, jako je klarinet nebo saxofon, kde zvuk vzniká vibrací mezi dřevěným plátkem a hubičkou, u hoboje zvuk vzniká vibrací dvou dřevěných plátků navázaných na kónickou kovovou trubičku, tzv. hobojo-vým strojkem. Strojek je na konci osazen korkem a nasazen na nástroj. Moderní hoboje se vyrábějí z ebenu (grenadilly — typ afrického tropického dřeva), ale někteří výrobci experimentují i s různými typy plastů.

Do skupiny hoboje ještě patří o něco větší hoboje d'amore v ladění A, anglický roh laděný do F a jen vzácně používaný heckelfon — barytonový hoboje laděný do C.

Zvuk hoboje, který dokáže být velmi lyrický a něžný, má však i druhou stránku, může být velmi ostrý a průrazný. Proto se také v dřívějších dobách používaly různé šalmaje (nástrojový předchůdce hoboje), například v armádě na povzbuzení morálky mužstva pro svůj ječivý zvuk, který byl slyšet na míle daleko. Ve francouzské Bretani byl velmi rozšířený bombard – šalmajovitý dvouplátkový nástroj, který dokáže vyvinout neuvěřitelně silný a ječivý zvuk, silně podobný zvuku dud.

Největší obliby u skladatelů dosáhl hoboje i jeho „bratříček“ hoboje d'amore v hudbě barokní. Skladatelé jako Bach, Telemann, Vivaldi, Händel, Marcello, Albinoni, J. D. Zelenka jej hojně využívali ve svých skladbách, často technicky velice náročných.

V 18. století, v klasicismu, se např. hoboje d'amore již nevyskytuje, ale velcí mistři jako Mozart a Haydn obohatili hobojo-vou literaturu o koncerty pro hoboje, často psané na objednávku výjimečných instrumentalistů té doby.

V následujících hudebních epochách byl hoboje skladatelé používán tradičně jako nástroj lyrický, schopný emotivního hudebního projevu. Nicméně kvalitních koncertantních skladeb pro hoboje v období romantismu a dalších vzniklo jen několik. Za zmínku stojí hlavně koncerty pro hoboje a orchestr R. Strausse a B. Martinů.

Rád bych se ještě krátce zastavil u filmové hudby. Tato hudba, pokud využívá symfonický orchestr, vychází instrumentačně z odkazů velikánů jako Mahler, Dvořák, R. Strauss, Ravel aj. To znamená, že hoboj prezentuje jako zpěvný, kantilénový nástroj. Mistrovským dílem tohoto oboru je bezesporu hudba k filmu *Mise*, jejímž autorem je italský skladatel Ennio Morricone. Jedná se hlavně o část Gabrielův hoboj. Jako zakládající člen a hobojista Českého národního symfonického orchestru jsem měl možnost tuto náročnou skladbu mnohokrát hrát pod taktovkou pana Morriconeho a je to opravdu velký zážitek.

V hudbě rockové není, pravda, hoboj kmenovým nástrojem a těžko může zvukově konkurovat elektrickým kytarám. Jelikož se ale již od studentských let věnuji také rockové hudbě jako klávesista, snažil jsem se hoboj prosadit i do rockových kompozic. A v mnoha případech se to, myslím, úspěšně podařilo. Jako např. na LP desce Umlkly stroje Vladimíra Mišíka & Etc II píseň *Když*

se kouří konopí, v písni Michala Prokopa *Yetti blues* a určitě v písni *Čas sluhů* skupiny Zoo. Společně s houslistou a dlouholetým spoluhráčem Janem Hrubým jsme často na našich nahrávkách používali hoboj v unisonu s houslemi a eventuálně moog syntezátorem pro věrné napodobení zvuku dud, jelikož v těch dobách bylo nemožné sehnat v Česku kvalitního dudáka hrajícího na irské či skotské dudy.

V závěru bych se ještě rád zmínil o ceně, za kterou lze špičkový hoboj pořídit. Ta se pohybuje kolem 200 tisíc korun a jako taková je pro 90 % hobojistů v Česku, vzhledem k platům v orchestrech, nedostupná. Státní orchestry to řeší nákupem těchto nástrojů ze svých rozpočtů a hráč pak po dobu svého působení v orchestru má nástroj k dispozici. Nelze než doufat, že se platové podmínky v českých orchestrech zlepší, viz Česká filharmonie, kde se platy hudebníků po letech podařilo dostat na evropskou úroveň. ☒

HRÁL KDOSI NA HOBOJ

Karel Hlaváček

*Hrál kdosi na hoboj, a hrál již kolik dní,
hrál vždycky navečer touž píseň mollovou
a ani nerožlal si oheň pobřeží,
neb všechny ohně prý tu zhasnou, uplovou.*

Hrál dlouze na hoboj,

*v tmách na pobřeží, v tmách,
na plochem pobřeží, kde nikdo nepřistál:*

*Hrál pro svou Lhostejnost,
či hrál spíš pro svůj Strach?*

Byl tichý Pastervec, či vyděšený Král?

Hrál smutně na hoboj.

*Vzduch zhluboka se chvěl
pod písni váhavou a jemnou, mollovou...*

A od vod teskně zpět mu hoboj vlhkem zněl:

*Jsou ohně marny, jsou,
vždy zhasnou, uplovou.*

POČET ZASTUPOVANÝCH OSA V ROCE 2016 BYL 9159.
POČET NOVĚ PŘIJATÝCH AUTORŮ V ROCE 2016 336.

